

**Dvadsať rokov
v zrkadle času**

Načreli sme do transformačného procesu

04

**Vstup investora
zabezpečil rozvoj**

Ako investor pomohol družstvu v Jurovej

10

**Ukážme,
že sme tu**

Glosa J. Škorňu

14

FARMAGAZÍN

Spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov

2012/04

JE TRANSFORMÁCIA DOKONČENÁ?

Odpoveď hľadali účastníci okrúhleho stola
6. augusta 2012 v Nitre

Vydavateľ:

LAWFARM® Spoľahlivé riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

Premena DPL

Zmena podoby DPL zo zaknihovanej na listinnú

**Urobíme
za Vás všetko
od začiatku
po koniec
za najlepšiu
cenu na trhu**

Informujte sa na tel. č.:

055 / 694 17 45 alebo 0917 925 854

Nie sme všetci z jedného vreca

Vždy ma zarazí, aj urazí, ak niekto hádže všetkých novinárov do jedného vreca s tým, že sa venujú len bulvárnym informáciám a reálny život u nás si nevšímajú, iba akési celebrity.... Možno práve preto aj chápem tých manažérov poľnohospodárskych družstiev, ktorých urážajú slová verejnosti, že družstvá sú vo všeobecnosti aj dnes pohrobkami socializmu, okradli oprávnené osoby o majetok, ktorý do družstva vložili (nie je podstatné či z vlastnej vôle alebo inak)... že ich okradajú aj dnes... Teda tých manažérov, ktorí v súlade s legislatívou transformovali poľnohospodárske družstvá a naplnili jej hlavný cieľ: umožniť vlastníkom – podielnikom rozhodovať o svojom majetku. Aká je realita medzi Dunajom a Tatrami? Je transformácia poľnohospodárskych družstiev dokončená? Kam sa dostali poľnohospodárske družstvá za dvadsať rokov? Na tieto aj mnohé ďalšie otázky hľadal náš časopis odpovede za jedným stolom. Diskusia bola zaujímavá. Napokon, prečítajte a posúďte sami. Budem rada, ak budete na zverejnené názory a poznatky reagovať. Lebo – možno vy máte iné skúsenosti...

Soňa Ludvighová

Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN
ludvighova@lawfarm.info

“

**Človek má päť zmyslov.
Koľko však má nezmyslov,
to sa nedá spočítať.**

JULIUS SATINSKÝ

Zmenili sa poľnohospodárske družstvá v súlade s legislatívou? Alebo si ich dokonalý prerod žiada ešte nové zákony?

Štefan Adam

Štátny tajomník Ministerstva
pôdohospodárstva a rozvoja
vidieka

Pred dvadsiatimi rokmi štartovala transformácia poľnohospodárskych družstiev. Je už v cieľi?

Odpoveď na otázku či skutočná transformácia poľnohospodárskych družstiev bola zavŕšená závisí predovšetkým od uhla pohľadu. Ak by sme tento problém zúžili výlučne na ciele transformácie uvedené v § 1 zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách v znení neskorších predpisov, tak by sme mohli konštatovať, že proces transformácie bol zavŕšený. To by bol však veľmi zúžený pohľad, pretože širším cieľom transformácie poľnohospodárskych družstiev bolo a je -vytvorenie života schopných podnikateľských subjektov s takými majetkovými, organizačnými a rozhodovacími pomermi, ktoré odrážajú jednak hodnotu vneseného majetku, ale aj prínos k jeho postupnému zvelaďovaniu. Z tohto hľadiska považujem proces transformácie za otvorený. Legislatívne, pričom mám na mysli nielen legislatívu obsiahnutú vo vyššie uvedenom zákone, ale aj legislatívnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a v Obchodnom zákonníku č. 513/1991 Zb. je podľa môjho názoru otvorených ešte niekoľko otázok, úprava ktorých by mohla prispieť nielen k ochrane práv pôvodných oprávnených osôb ale aj k širšiemu využitiu majetkového potenciálu vypočítaného v transformačnom procese. Konkrétne mám na mysli potrebu úpravy niektorých otázok spojených so spätným prevodom a premenou družstevných podielnických listov, a podrobnejšiu úpravu oprávnení majiteľov družstevných podielnických listov, nečlenov družstva, či úpravu podmienok účasti majiteľov družstevných podielnických listov, členov družstva na rozhodovacích pomeroch v družstve.

OBSAH VYDANIA

**Dvadsať rokov
v zrkadle času**

04

**Vstup investora zabezpečil
rozvoj**

10

**Podielnické listy
na tanieri**

12

Úvod a obsah vydania

03

Falošné pesticídy

09

LawFarm Revue

14

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64,
E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejnú rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Dvadsať rokov v zrkadle času

Za dvadsať rokov sa z dojčaťa stane dospelý človek. Ale čo sa stalo z poľnohospodárskych družstiev za dvadsať rokov odvtedy, čo uzrel svetlo sveta zákon o ich transformácii? Strohé štatistické čísla napovedajú, že viac ako polovica družstiev tých dvadsať rokov neprežila. Akú podobu majú tie, ktoré prežili? Môžeme s čistým svedomím povedať, že sa transformácia na Slovensku dokončila?

Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN Soňa Ludvíghová osobne privítala každého hostia

Odpoveď na tieto aj iné otázky sme hľadali za okrúhlym stolom. Ukázalo sa, že každý z hostí vníma jednoznačne položenú otázku „*Treba dokončiť transformáciu poľnohospodárskych družstiev?*“ trochu inak. Kým na ňu predseda Poľnohospodárskeho družstva DEVIO Nové Sady **Ing. Ivan Oravec** (okres Nitra) spontánne reagoval slovami: „*Transformácia je dokončená. Ak sa v družstve riadili podľa zákonov, nemajú čo dokončovať*“, tak predseda Poľnohospodárskeho družstva Važec **Ing. Zoltán Strcuľa** (okres Liptovský Mikuláš) vyjadril presvedčenie, že „*transformáciu treba dokončiť, lebo sa to ľahá už nekonečne dlho*“. Predseda Roľníckeho družstva Turá Lúka **Ing. Vladimír Volečko** (okres Myjava) sa však opýtal: „*Poznáme obsah pojmu transformácia? Asi to nemáme vyjasnené. Preto existujú rôzne odpovede.*“

Po zvitaní sa hostí sa navzájom sa rozprúdila výmena názorov na dvadsaťročnú transformáciu družstiev

Okrem týchto troch pánov zasadli za diskusný stôl aj predseda Poľnohospodárskeho podielníckeho družstva Prašice so sídlom v Jacovciach (okres Topoľčany) **Ing. Jozef Urminský**, právny expert spoločnosti LawFarm **Daniel J. Kratky** a člen výboru pre pôdohospodárstvo a životné prostredie Národnej rady Slovenskej republiky **Ing. Marián Záhumenský**.

Z čoho vychádzate, ak tvrdíte, že transformácia poľnohospodárskych družstiev, ktorú naštartoval zákon 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách (tzv. transformačný zákon) je dokončená, alebo – že ju treba dokončiť?

Z. Strcuľa: Transformáciu budem považovať za dokončenú až potom, keď budú vyjasnené všetky majetkové vzťahy, vrátane vlastníctva k pozemkom, najmä pod hospodárskymi budovami či dvormi. Toto sú problémy, ktoré stále sťažujú hospodársky život v poľnohospodárskych podnikoch.

J. Urminský: Myslím si, že transformácia poľnohospodárskych družstiev sa ukončila vydaním poslednej právnej normy, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2005. Boli stanovené jasné pravidlá hry a aj to, aká represia čaká družstvo zo strany jednotlivých podielnikov. Ak treba niečo urobiť, tak reštrukturalizovať poľnohospodárske firmy pokiaľ sa týka majetkových vzťahov medzi členmi. Uráža ma, keď dnes čítam v médiách o tom, že podielnik nemá možnosť stať sa členom družstva a spolupodieľať sa na rozhodovaní družstva. My sme štyri roky vyzývali každého podielníka družstva, okrem tých, čo si vybrali majetkový podiel a šli hospodáriť, aby si premenil svoj majetkový podiel na členský vklad a stal sa členom družstva bez pracovnej účasti. Z vyše tisíc podielnikov to využilo niečo viac ako sto podielnikov. Ja ako predseda družstva mám čisté svedomie pred verejnosťou, pretože som dal podielnikom možnosť zúčastniť sa na rozhodovaní družstva.

V. Volečko: Som presvedčený, že naplniť literu zákona je iba jednou stranou transformačnej mince. To sme všetci boli povinní urobiť. Mali by sme si však vyjasniť v jednotlivých družstvách pojmy, definície a stanoviská. Legislatívne bola transformá-

Ivan Oravec:

“

Mal som veľké výhrady voči transformačnému zákonu. Bol však prijatý a museli sme ho akceptovať. Naše družstvo konalo v intenciách zákonov a transformáciu ukončilo.

cia družstiev dokončená. Len treba následne urobiť také kroky, aby nikto nemohol družstvo napadnúť, že urobilo chybu

M. Záhumenský: Asi je zbytočné hovoriť po dvadsiatich rokoch o dokončovaní transformácie. Myslím si, že transformácia mala byť ukončená. Môžeme sa rozprávať o tom, či bola v minulosti transformácia správne urobená, alebo iba formálne. Či sa splnili ciele, ktoré transformačná legislatíva sledovala. Služi ku cti tým manažerom družstiev, ktorí nielen splnili literu zákona, ale krokmi, ktoré urobili v reálnej praxi, umožnili všetkým podielnikom podieľať sa aj na rozhodovaní družstva. Ale pravdou je, že na Slovensku sa niektorí majitelia družstevných podielníckych listov (DPL) nevedia dostať k svojmu reálnemu majetku a nevedia ho spravovať. V mnohých družstvách totiž vydali DPL, ale neumožnili ich majiteľom jednoducho stať sa členmi družstva. V praxi to znamená, že vlastníci DPL sa spoza plota pozerajú na to, ako sa hospodári s ich majetkom.

Daniel J. Kratky: Pokiaľ bolo cieľom transformačného zákona reálne odštátanie, teda i zánik vplyvu štátu na nakladanie s majetkom družstiev, tak potom bol transformačný

zákon cestou, ktorou sa to na prvý pohľad podarilo dosiahnuť. Ale toto možno tvrdiť len dovtedy, kým Fond národného majetku nezačal nadobúdať DPL. Pretože to koleso ako keby sa začalo točiť opačným smerom. Lebo štát opätovne nadobúda kapitálovú účasť v družstve. Teda - nemôžeme hovoriť, že transformácia je dokončená.

Ďalším dôvodom transformácie bol fakt, že družstvá mali prispôsobiť svoj právny stav v tom čase novoprijatému Obchodnému zákonníku, ktorý - ak to zjednoduším - umožnil prechod od socialistického ku kapitalistickému hospodáreniu. V praxi to znamenalo zabezpečiť, aby družstvá prešli od socialistického modelu ku kapitalistickému modelu hospodárenia. Pre kapitalistický model hospodárenia je však nevyhnutnou súčasťou vlastník, ktorý je nielen kompetentný rozhodovať, ale je aj angažovaný v tom zmysle, že sa stará o svoje vlastníctvo. Z toho pohľadu súhlasím s pánom Strcuľom, že transformácia z pohľadu vlastníckeho nebola dokončená. Vo väčšine družstiev, ktoré prirodzene prešli transformáciou a nerobili nejaké ďalšie vlastnícke zmeny, je množstvo členov, ktorí nie sú vlastnícky angažovaní a nepociťujú družstvo, ako svoje vlastníctvo. Ak transformácia mala byť reálnym odštátnením, tak toto sa nepodarilo. Ak transformácia mala byť prechodom povedzme ku kapitalistickému spôsobu podnikania družstva, tak ani toto sa nepodarilo, pretože väčšina družstiev nemá silných angažovaných vlastníkov.

I. Oravec: Dovoľte jednu poznámku - chcem zdôrazniť, že družstvá nemohli byť odštátnené, lebo štátne nikdy neboli, aj keď ich hospodárenie štát kádrovou politikou čiastočne ovplyvňoval. Družstvá zakladali skutočne jeho, väčšinou už nežijúci, členovia, ktorí časť svojho súkromného majetku do družstva aj reálne odovzdali.

Pokiaľ ide o samotnú transformáciu, kto konal v intenciách zákonov, nemá čo dokončovať. V našom družstve sme tomu, kto chcel hospodáriť vydali pôdu a k nej adekvátny majetok. Tí čo sa chceli stať členom družstva, stali sa ním a majú svoj majetkový podiel v družstve. Tí čo nechceli byť členmi družstva, dostali družstevné podielnícke listy a mali možnosť predčať ich družstvu. Takže viac menej sme sa s týmito problémami vyrovnali. Nemáme čo dokončovať. To čo povedal kolega Strcuľa - neusporiadané pozemky a zastavané plochy - to je iná kapitola, ktorá si žiada zvláštnu diskusiu.

Myslíte si, že majú družstvá angažovaných vlastníkov?

J. Urminský: Pokiaľ získal štát prostredníctvom Fondu národného majetku kapitálovú účasť v družstvách tak, že niektorí podielníci družstiev mu odovzdali svoje DPL, to nie je meritom veci. Je to iba dôsledok skratového správania sa a chýb tých manažérov družstiev, ktorí to dopustili. Podľa mňa je slabým manažérom ten, ktorý dopustí, aby

Pri diskusií nechýbala televízna kamera Farmárskej revue ani Roľníckej noviny

podielník družstva zadarmo odovzdal svoju majetkovú účasť v družstve štátu. Je to slabý manažér preto, lebo nedokáže naakumulovať zdroje tak, aby podielník nechal svoju majetkovú účasť v družstve. Okrem toho, že je to neprofesionálny prístup manažérov, je to aj jedným z prvkov rozdielnosti v ponímaní a uplatňovaní transformačných zákonov v posledných dvadsiatich rokoch. V našom družstve sme v procese uplatňovania zákona č. 264 z roku 1995, ktorým sa menil a doplnil zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách dali možnosť každému podielníkovi podieľať sa na rozhodovaní družstva tak, aby sa stal členom družstva. Držitelia majetku v hodnote 11 miliónov korún to využili. Zvyšní podielníci nie. Niektorí členovia družstva si zvyšovali hodnotu svojho podielu. Kúpovalo sa a predávalo. Deje sa tak aj dnes a majetková účasť sa zhodnocuje. Že sme vyplatili viac ako 500 tisíc eur na zhodnotenie majetkových účasť je ukazovateľom toho, že chápeme princíp podielníctva. I keď sme podielnícke družstvo fungujeme na princípe akciovej spoločnosti v otázkach rozhodovania. A pokiaľ bude i naďalej trvať politický atak voči družstvám zo strany EÚ či politického spektra SR, veľmi vážne uvažujeme nad tým, že pretvoríme družstvo na akciovú spoločnosť. My nevnímame túto otázku ako právny problém, ale ako politickú otázku vnímame názory, že poľnohospodárske družstvá sa nenosia, že je to prežitok. Aj tvrdenie, že transformácia nie je dokončená vnímam ako politickú otázku. Podľa mňa je transformácia dokončená a postupne sa musia usporiadať vlastnícke vzťahy obchodných podielov z hľadiska toho, či to bude taká alebo onaká skupina. Ale to je vecou každého právneho subjektu.

I. Oravec: Sám som mal veľké výhrady voči transformačnému zákonu. Ale jednoducho bol prijatý a museli sme ho akceptovať. Viete čo nášmu družstvu štát odovzdal? Staré schátralé budovy. Keďže sme boli ich posledným užívateľom, tak sme museli za ne zaplatiť viac ako 70 000 EUR bývalým vlastníkom, ktorým ich štát zobral. Aj keď už niektoré boli spadnuté.

V našom družstve sme naozaj transformáciu dokončili. S tisíc päťsto ľuďmi som v jej začiatkoch hovoril osobne alebo moji kolegovia. Štyri mesiace ukrutnej práce - máš dva hektáre, máš 20 árov, máš toto, či ono,

Zoltán Strcuľa:

“

Transformáciu budem považovať za dokončenú až potom, keď budú vyjasnené všetky majetkové vzťahy, vrátane vlastníctva k pozemkom, najmä pod hospodárskymi budovami či dvormi.

čo ďalej... chceš gazdovať, chceš byť v družstve alebo nie... 1 250 oprávnených osôb sa stalo členmi družstva a ďalších viac ako 400 zostalo v kategórii oprávnených osôb. Medzitým samozrejme život išiel ďalej a oprávneným osobám sme vydali DPL a všetkých sme oslovili, či nechcú byť členmi družstva. Niektorí to využili a stali sa členmi družstva. Boli však aj takí, ktorí nechceli vstúpiť do družstva. Dostali druhú možnosť. Ponúkli sme im, že odkúpime ich DPL v cene 30-50% ich nominálnej hodnoty. Využila to väčšia časť ľudí. Ale je aj taký vlastník, ktorý keď som za ním prišiel, ma skoro vyhodil. Povedal, že štamperlík si môžeme dať, ale svojich 5 DPL nepredá za nič na svete. Chce ich mať. Jeho dôvody boli prosté: veď dostanem z družstva správu o hospodárení, dostanem vyplatené dividendy. Ale chcem naďalej vlastniť svojich 5 DPL. Dnes máme už len 0,7 percent z vydaných DPL. U nás sa hlasuje podľa výšky majetku a člen potrebuje 3320 euro na to, aby mohol mať jeden hlas. Verte, že mnohí naši ľudia si navzájom kupovali majetkové podiely, aj od známych, od rodičov, aby mohli zostať členmi družstva. Konali tak najmä pracujúci členovia družstva.

M. Záhumenský: Podľa mňa sa angažovanosť vlastníka odvíja aj od toho, do akej miery má možnosť rozhodovať o svojom majetku. Je to v priamej úmere s jasnými vlastníckymi vzťahmi aj hlasovacími právami. Ak však v družstve zakotvili zásadu jeden člen – jeden hlas, odvolávajú sa na to, že naše družstvá sú pokračovateľmi Jurkovičových družstiev, nie je to správne. Lebo družstvá Jurkovičovho typu boli nadstavbové družstvá. V nich sa roľníci – sedliaci spájali preto, aby spoločne využívali určité služby. Napríklad finančné, mechanizačné, alebo iné. V súčasných poľnohospodárskych družstvách, ktoré prešli procesom transformácie, by mali byť úplne jasné vlastnícke vzťahy a ich členovia by mali hlasovať podľa veľkosti majetkového podielu. Zabúda sa na to, že treba vidieť tento problém aj očami vlastníkov DPL. V mnohých prípadoch nemajú šancu rozhodovať o svojom majetku a pozerajú sa, ako sa s ich majetkom nakladá. Toto je problém, ktorý tu je.

No a pokiaľ ide o odovzdávanie DPL Fondu národného majetku domnievam sa, že drvivá

väčšina vlastníkov sa rozhoduje podľa toho, čo je pre neho výhodnejšie. Ak musí vlastník platiť Centrálnemu depozitáru cenných papierov (CDCP) poplatok za vedenie účtu a užívateľ jeho majetku mu nedá ani toľko peňazí, koľko stojí úhrada za ten účet, tak sa nečudujeme vlastníkovi DPL, že sa chce zbaviť problému. Nie je zvrátené, keď sa vlastník DPL jednoducho zbaví problému a odovzdá DPL do Fondu. Pretože často ani netuší, že by mohol dostať nejaké peniaze zo svojho majetku. Zvrátené je ale to, že užívatelia ich majetku nemajú ani toľko slušnosti, aby mu zaplatili aspoň toľko peňazí, čo vlastník DPL platí CDCP za vedenie účtu. To je podľa mňa iba vyvrcholením toho, že transformácia bola de jure urobená, ale nenaplnila svoje ciele. Umožnila vytvoriť dve kategórie vlastníkov. Členov družstva, ktorí boli k tomu dňu členmi družstva, a tí ktorí dostali DPL sa nemohli podieľať na správe svojho majetku bez toho, aby im to manažmenty neumožnili. Je veľa družstiev, ktoré umožnili vlastníkom DPL, aby sa stali členmi družstva. Ale na Slovensku je veľká skupina družstiev, ktorá im to ani len neumožnila. A my sa dnes ne bavíme o družstve v Nových Sadoch, alebo družstve Prašice, či ďalších, ale diskutujeme o probléme ako takom. Keďže mnoho vlastníkov majetku družstiev nemalo a nemá možnosť zúčastňovať sa na správe svojho majetku, situácia v poľnohospodárskom družstevníctve sa vníma tak, že transformácia nie je dokončená.

V. Volečko: Myslím si, že situáciu nemôžeme generalizovať podľa niekoľkých družstiev, kde prebehla transformácia vzorovo. Na Slovensku je teraz 584 poľnohospodárskych družstiev. Som presvedčený, že keby sme išli od jedného k druhému tak zistíme, že každé je v inom štádiu transformácie. Taká je realita, kolegovia. Preto o tom diskutujeme. Preto existujú informačné semináre spoločnosti LawFarm. Je to o tom, že treba pomôcť všetkým posunúť sa k cieľom trans-

Vladimír Volečko:

“

Na Slovensku je reálne 584 družstiev. Keby sme išli od jedného k druhému tak zrejme zistíme, že každé je v inom štádiu transformácie. Celoplošne sa jej ciele nenaplnili.

Daniel J. Kratky:

“

Nevidím žiaden podnikateľský dôvod na to, aby družstvá menili právnu formu. Z môjho pohľadu ju menia preto, aby si takto pomohli dokončiť transformáciu.

formácie, ktoré, ako povedal pán Záhumenský, sa zatiaľ celoplošne nenaplnili a súhlasím s tým. Viem, že každý z nás je vo svojom podniku zodpovedný sám za seba, ale mali by sme využívať tú možnosť, ktorú máme a ktorá sa nám ponúka. Zobrať si ponaučenie a riešiť tieto veci.

Prečo sa veľa družstiev snažilo zmeniť alebo chce zmeniť právnu formu? Kde vidíte dôvod, že niektoré družstvá nechcú podnikateľ ako družstvá, ale ako obchodná spoločnosť?

Daniel J. Kratky: Analyzovali sme väčšinu tých kvázi zmien právnych foriem. Za normálnych okolností dochádza k zmene právnej formy nejakého podnikateľského subjektu len vo výnimočných prípadoch. Ak sa napríklad podnikateľský subjekt rozrastá. Povedzme v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá pre potrebu svojho rozvoja chce získať nový kapitál tak, že vydá novú emisiu akcií, ktoré ten nový kapitál donesú. Na to však s.r.očka potrebuje zmenu právnej formy na akciovú spoločnosť. Ale pri družstvách nevidím žiaden podnikateľský dôvod na to, aby menili právnu formu. Z môjho pohľadu však preda len existuje jeden jediný dôvod, prečo družstvá menia právnu formu. Aby si takto pomohli k dokončeniu transformácie. Aby si takýmto krokom vyjasnili vlastnícke vzťahy. Pretože vyjasniť si vlastnícke vzťahy v družstve je veľmi zložitá, ak sa máme pohybovať v rámci družstevného práva. Vyjasniť si vlastnícke vzťahy v akciovéj spoločnosti, kde sú práva a povinnosti postavené jasnejšie v otázke hlasovania či podielu na majetku, je zase čosi iné. Družstvá teda menia právnu formu preto, aby dokončili transformáciu vlastníckych vzťahov. Pretože pri zmene právnej formy sa vyriešia aj mnohé problémové veci. Napríklad aj starosti s družstevnými podielníckymi listami.

I. Oravec: Súhlasím, s tým že nie je dôvod na zmenu družstva na iný podnikateľský subjekt. Ak naozaj dodržiavame všetky zákony, niet dôvodu na prechod do horšieho podnikateľského prostredia, ako družstevného. A rovnako nám nerobí problém, aby sme kedykoľvek, ak to je v prospech družstva, umožnili ďalší kapitálový vstup. To sme nakoniec v našom družstve aj urobili. Ak ale chce niekto zmeniť právnu formu, mal by to riešiť tak, aby neporušil zákon. Lebo väčšinou sa porušoval zákon vtedy, keď sa ukončili družstvá a začali sa vytvárať obchodné spoločnosti. Poznáme viac takých prípadov, že tie oprávnené osoby, ktorým oznámili, že nič nemajú, podali žaloby, že došlo fakticky ku krádeži ich majetku.

Keď sme dávali dokopy transformáciu, tak naši ľudia podonášali dokumenty z rokov 1951-1955, ktoré preukázali, čo dali do družstva. Jedna jediná dedina to nemala. Tak sme zvolali tzv. radu starších, diskutovali sme takto: a dal kravu... alebo aj koňa...a dali sme to spoločne dokopy. Po podnikoch, ktoré skončili, a nielen po poľnohospodárskych družstvách, zostalo veľa dokumentácie, ktorá skrýva v sebe nejasné prevody majetku. Je len otázkou času, kedy dozrie generácia, ktorá pochopí, že niekto ich podviedol. Právna spoločnosť im musí umožniť ten podvod pomenovať, vyriešiť a potrestať.

Poznáme len dobrého alebo zlého gazdu. Poznáme ľudí čo dodržiavajú zákony a tých čo ich nedodržiavajú. A ten komu sa škodí si musí vyrovnat' účty. Ale zároveň sa nahlas pýtam: urobili dnešné družstvá tak málo, oproti tým, čo nechali padnúť podniky, nikomu nedali nič, zobrali si majetok a dodnes neboli trestne stíhaní? Viem, že prvé súdne procesy sa v tomto smere už začali.

J. Urminský: Cítim potrebu vysvetliť, prečo uvažujeme o pretvorení družstva na akciovú spoločnosť. Máme vyjasnené vlastnícke aj ob-

Jozef Urminský:

“

Je normálne, ak sa firma rozhodne, že jednou z ciest jej posilnenia je vstup finančného investora. Neuznávam však, aby za „babku“ niekto ovládol družstvo.

chodné vzťahy. Ba aj z právneho hľadiska je družstvo ľahšou formou na riadenie, ako je akciová spoločnosť. Uvažujeme však o tomto kroku z jediného dôvodu. A kolega Oravec to už naznačil. Že EÚ aj politické spektrum má stále na tanieri družstvá a nedoriešené vzťahy v nich. Ale nikto nerieši otázku, že v mnohých prípadoch sa vybrali z družstiev aktíva a z nich sa vytvorila spoločnosť s ručením obmedzeným alebo akciová spoločnosť a družstvo ako také vlastne ani neplnilo literu transformačného zákona.

Má podľa vás šancu prežiť družstvo, v ktorom je veľa malých podielnikov alebo má väčšiu šancu na prežitie družstvo s majoritným podielom veľkých vlastníkov?

J. Urminský: My sme družstvom podielnikov od roku 1998 na kapitálovom princípe. Rozhodovať o bytí a nebytí družstva môžu iba tí, ktorí zodpovedajú aj svojim majetkom. Lebo majetok, to je zodpovednosť. Nemôže predseda desaťtisícový podielnik (v Sk) rozhodovať o 400 miliónových aktívach. Pokiaľ ide o to, či ja, ako predseda mám majoritný podiel alebo nemám – my sme dali ľuďom možnosť, aby si všetci, ktorí veria firme posilnili svoju kapitálovú účasť. Dnes u nás existujú tri kapitálovo tvorné skupiny, a jedna bez ďalšej nemôže rozhodnúť a nemôže prijať strategický záver. Musí byť kontinuita záujmov.

Často sa hovorí, že rozhodujúci balík by mal byť v rukách jedného či dvoch členov, vtedy je družstvo v tých správnych rukách. S takou myšlienkou nesúhlasím. Aj našim podielnikom hovorím – máte možnosť posilniť si svoju kapitálovú účasť a máte v rukách aj rozhodovanie o vašom majetku. To znamená – vy tvoríte hodnoty a primerané percento z hospodárskeho výsledku príde i na zhodnotenie.

I. Oravec: U nás nikto z fyzických osôb nemá viac ako 4 percentá, a mne to ako predsedovi aj vyhovuje. Lebo obyčajne, keď sú šiesti vlastníci a dvaja sa nepohodnú, potom sú problémy aj s firmou aj s vyplácaním. V našom družstve to funguje jednoducho. Hlasujeme podľa počtu hlasov. Osobne na členskej schôdzi dvíham hlasovací lístok veľakrát aj s 80-timi hlasmi. Ale nie preto, že by som ich mal – mám 28 hlasov, ale jednoducho mi niektorí členovia, ktorí nechodia na schôzdu, dávajú splnomocnenie. Ten, kto splnomocní iného člena, dostane správu z členskej schôdze. Pravidelne, už 18 rokov, vyplácame členom družstva a držiteľom DPL dividendu. V dvoch rokoch sme ju vyplátili iba držiteľom DPL a členom sme zvýšili majetkový podiel. Každý, kto chcel zostať členom družstva, ním zostal, ale musel si zabezpečiť majetkový podiel minimálne vo výške 3 320 EUR. Niektorí vložili peniaze v hotovosti a v hotovosti im pri ukončení členstva budú vydané. Niektorí členovia, ako som už spomenul, si doplnili svoj vklad prevodom buď vo vlastnej rodine alebo od iných členov. Ľudia, čo majú majetok v družstve pozorne sledujú, ako ho spravujeme. Skupina členov, ktorí pracujú

v družstve majú spoločne s právnickou osobou majetkové podiely nad 50 percent. Majú teda vlastnícku aj hlasovaciu majoritu a to považujem za mimoriadne dôležité.

Z. Struč'a: Ani ja nie som tým, ktorý by ovládol družstvo. Vedím družstvo. A keby som aj chcel, nemám od koho čo kúpiť, lebo ľudia nechcú predať. DPL, ktoré nakúpilo družstvo sa umorilo. Družstvu vlastníci predávajú, ale členovi individuálne veru nie.

V. Volečko: Naše družstvo má 157 členov, z nich má 29 členov viac ako základný členský vklad, a teda má aj viac ako jeden hlas, 5-členné predstavenstvo družstva má zhruba 73 % hlasovacích práv. Nemám obavy priznať sa, ani pred členmi predstavenstva, že mám rozhodujúci hlas v družstve. Ale je rozdiel ovládať družstvo a vlastníť družstvo. U nás je ešte podstatným momentom vlastníctvo pôdy, čo zohrá zrejme v budúcnosti dôležitú úlohu v poľnohospodárskych družstvách, aby mali na čom hospodáriť. Môžeme byť majoritnými podielníkmi, ale čo potom, ak nebudeme mať na čom hospodáriť? Nad tým by sme sa mali v dohľadnom čase vážne zamyslieť.

Nerozmýšľali ste o investorovi? Kvôli - povedzme finančnému posilneniu družstva?

J. Urminský: Zase sa zaoberáme otázkou, ktorá by nemala byť otázkou. Je predseda normálne, ak sa firma rozhodne, že jednou z ciest jej posilnenia je vstup finančného investora. V mnohých poľnohospodárskych firmách sa to aj deje. Cieľom je ekonomické a podnikateľské upevnenie poľnohospodárskeho družstva. Neuznávam však, aby do poľnohospodárskych družstiev za nie trhovú cenu vstúpil investor. Aby za „babku“ niekto ovládol družstvo.

M. Záhumenský: V podstate súhlasím. Nesúhlasím však s tým, že za „babku“. Veď prečo nemôže manažment alebo podielnik kúpiť za „babku“ ten podiel? A nechá ho kúpiť investorovi. Vôbec neviem, prečo sa rozčuľujeme nad tým, že príde investor a ponúkne nie desať percent nominálnej hodnoty ale tridsať, alebo nie tridsať percent, ale 50 percent. Veď to je generovanie ceny podielu na trhu. Ak niekomu stojí za to, aby ponúkol za podiel 100 percent nominálnej hodnoty, tak vlastník to iba privíta. On chce svoj podiel zhodnotiť čo najlepšie. Ak ktosi ponúkne reálnemu vlastníkovi reálne peniaze v akejkoľvek výške, iba sa tak generuje cena na trhu. Skôr sa treba zamýšľať nad tým, prečo iný kupuje a prečo my nekupujeme? Častá odpoveď na túto otázku znie: on má peniaze a my ich nemáme.

Z. Struč'a: Nevidím problém vo vstupe strategického investora. Myslím si, že niet sa čoho obávať, ak jeho kapitálová účasť nepresiahne 50 percent majetku družstva. Ak je družstvo silné, nemusí sa podľa mňa báť strategického investora. Obavy vznikajú vtedy, keď vstúpi investor do rozkladajúceho sa družstva a získa majoritu. A veľa manažmentov sa bojí

aj o svoj post. Ani mladých ľudí medzi sebou nepriberajú... Myslím si však, že ten manažér, ktorý sa bojí obklopiť rozumnými mladými ľuďmi, nie je dobrým manažérom.

I. Oravec: Naše družstvo sa v žiadnom prípade nepripravujeme na predaj. Máme cez 300 členov a jednu právnickú osobu, ktorá finančne vstúpila do družstva. Nie preto, že by sme tie peniaze súrne potrebovali, ale aby sme si zabezpečili spomínanú majoritu v rozhodovaní.

S družstevnými podielnickými listami sa obchoduje. Trh s nimi otvorili finančné a iné skupiny. Ako to vnímate?

Z. Strčuľa: Niektorí vlastníci našich DPL ich predávajú susednému družstvu, kde má majoritu zahraničný investor. Neprekáža nám to. Ak majiteľom DPL nezáleží na tom, aby predali svoje DPL družstvu, ktoré ich vydalo, tak prečo by mi to malo prekážať? Ak im nezáleží na tom, aby dali do vlastnej dediny ale dajú do inej, tak čo s tým? Aj 300 ha pôdy, ktorú sme užívali, predali do Východnej. Hoci sme za pôdu ponúkali toľko isto. Informovali sme, že kupujeme DPL za takú a takú cenu, že kupujeme pôdu a oni to predali do Východnej. Niektorí ľudia sú proti družstvu a robia napriek družstvu.

I. Oravec: Neprekáža nám, že sa otvoril trh s DPL. Ľudia si uvedomili, aspoň u nás, že my sme im ponúkali viac, ako to vygeneroval trh. Ak niekto predá DPL, je to naozaj jeho vec. Nechápem však, že mnohé družstvá nechali ľudí trápiť sa. Aby platili účet v Stredisku cenových papierov, keď zákon umožňoval vydať DPL v listinnej podobe. Veď ak máme DPL v listinnej podobe, nič sa neplatí. Na opačnej strane listiny máme prevoditeľnosť a všetko je oficiálne podchytené. Ak sa nepremenili DPL na listinné, tak sa samozrejme ľudia rozhodli, že nebudú platiť za účet cenných papierov. Previedli svoje DPL na Fond národného majetku. Čo sa s nimi stane? Domnievam sa, že družstvo, ktorého DPL sú vo Fonde národného majetku, môže mať problémy, ak ich fond uvoľní do trhu cenných papierov.

Daniel J. Kratky: To, že sa vytvoril trh s DPL vnímam ako normálny vývoj. Pretože pokiaľ je zákonom vydaný nejaký cenný papier - je jedno, či je to akcia, alebo DPL či iný cenný papier - tak jednou z charakteristických vlastností toho cenného papiera je jeho prevoditeľnosť. To znamená, že niekto ho vlastní, niekto ho chce vlastníť a iný ho nechce vlastníť. Niekto ho predá a iný ho kúpi. Teda obchodovanie s DPL je úplne normálna vec. Nenormálne je to, že sa na obchodovanie s DPL nevytvoril žiaden reálne fungujúci trh, ktorý by predaj a nákup zabezpečoval. Po druhé - nenormálne je to, že cenné papiere na Slovensku vydávali družstvá. S tým veľmi úzko súvisí aj fakt, že takouto legislatívnou úpravou sa približne z každého tretieho Slováka stal investor. Stať sa investorom neznamena len to, že zrazu mi spadne nejaký majetok družstva z neba, ale, a to už odznelo, majetok je predsa zodpovednosť. A hoci je DPL nejakým drobným majetkom, je to tiež zodpovednosť. Platí ale aj to, že tak ako nie každý vie riadiť družstvo, tak nie každý vie spravovať svoj majetok v podobe cenného papiera. Pretože cenný papier, aby som ho vedel spravovať, si vyžaduje isté povedomie o tom, aké práva a aké povinnosti sú s tým cenným papierom spojené. To, že sú dnes subjekty, ktoré masívne investujú do DPL, nakupujú ich a sú zrejme úspešné, to je len dôsledkom všetkých tých faktorov, o ktorých som pred chvíľou hovoril. To znamená, že DPL vydali družstvá, ktoré ich nemali čo vydávať, že nejestvoval trh, že ľudia nevedia čo majú v rukách a nevedia akú to má hodnotu. Preto to predávajú. Ale aj to je súčasťou procesu, ktorý naštartoval transformačný zákon. Ak sa od neho očakávalo nejaké konečné riešenie, tak treba povedať, že toto konečné riešenie majú v rukách len samotní manažéri a členovia družstiev. Pokiaľ oni nedokončia transformáciu, tak nebudeme môcť povedať, že sa transformácia na Slovensku skončila.

M. Záhumenský: Nervozita po otvorení sa trhu s DPL ale aj s majetkovými podielmi je evidentná. Domnievam sa, že zväčša v slabších podnikoch. Ak vlastníci DPL necítia žiadne zhodnotenie svojho majetku, a nevi-

Marián Záhumenský:

“

Transformáciu treba vidieť aj očami vlastníkov DPL. V mnohých prípadoch nemajú šancu rozhodovať o svojom majetku a pozerajú sa, ako sa s ich majetkom nakladá.

dí ani žiadnu dividendu na konci roka, tak si myslí, že družstvá gazdujú od buka do buka. Preto asi začali ľudia odovzdávať DPL bezplatne na Fond národného majetku. Že tak dochádza k znárodneniu časti majetku družstiev? Nie k znárodneniu. Ale príčinou je fakt, že sa manažerovia nestarali o svojich vlastníkov.

Existuje skupina slabých podnikov, ktoré sa likvidujú. Postupne zomierajú. Poľnohospodársky podnik zomiera postupne a dlho. Lebo má obrovské množstvo majetku, na malý objem výroby. Neinvestuje peniaze do obnovy a do udržateľnosti výroby. Postupne spotrebúva svoj majetok. Taký podnik je odsúdený na zánik. A pre takýto podnik je vykúpením, ak tam ktosi príde a kúpi ho... keď niekto začne hospodáriť inak a vytvorí udržateľné pracovné miesta. Ale bohužiaľ, pre vlastníkov to znamená nulu za ich majetok. Ak ho nepredajú investorovi. Hľadajú teda poslednú cestu, ako ešte získať čosi z toho majetku. A to je pre nich lepšie, ako sa nečinne pozeráť na umieranie podniku. Podnik napokon vyhlási bankrot a nedostanú za svoj majetok nič.

Podľa mňa sa transformácia na Slovensku de jure skončila. Netreba už žiadnu legislatívnu úpravu. De facto však v mnohých družstvách nespĺnila svoje ciele. A tak ako vznikla skrivodlivosť v 50-tych rokoch pri združstevňovaní, keď ľudia prišli o majetky, keď ich povinne vkladali do družstiev, tak vzniklo veľa skrivodlivosti aj pri transformácii, ktorá sledovala navrátenie majetku tým ľuďom. Obávam sa, že nie je ani možné skrivodlivosť nejakým spôsobom napraviť. Samotná budúcnosť družstiev je však v rukách manažmentu a samozrejme aj vlastníkov majetku, ktorí sú členmi družstva. Tí by mali brať ohľad aj na vlastníkov DPL. Pokiaľ sa chcú stať členmi družstva, mali by im to umožniť, aby aspoň z časti bola táto skrivodlivosť napravená.

Beseda o transformácii poľnohospodárskych družstiev trvala vyše dvoch hodín

Na svetlo sa derú úvery na nákup pôdy

Na začiatku tohtoročnej žatvy oznámil minister pôdohospodárstva Ľubomír Jahnátek to, na čo poľnohospodári už dlho čakajú: hľadá model, ako poskytnúť úvery na nákup pôdy. Takýto možný spôsob nákupu pôdy už dlho rezonuje medzi farmármi. Napriek predĺženiu moratória na jej nákup zahraničnými investormi sa k nej cudzinci totiž stále dostávajú tak, že vytvárajú spoločné podniky. Preto keď minister povedal, že spolu s ministerstvom financií skúma spôsoby financovania, všetci okamžite spozorneli. Minister sa zatiaľ obmedzil na konštatovanie, že sa hľadá model, „ako zabezpečiť úverové linky na to, aby si slovenskí poľnohospodári

mohli kúpiť pôdu skôr, ako im ju pred nosom skúpi zahraniční investori“. Hoci by výhodné úvery na nákup pôdy poľnohospodári hneď privítali, najradšej dlhodobé, zrejme potrvá najmenej tento rok, kým bude mať minister Jahnátek systémové opatrenie pripravené. Minister navrhuje model, kde štát bude garantovať úvery poľnohospodárom: „*Chceme presunúť prostriedky zo Štátnej pokladnice na Slovenskú záručnú a rozvojovú banku. Týmto fondom by kryla vaše úvery voči bankám, aby ste neboli natoľko zaťažení, a aby boli banky ochotné vám ich poskytnúť. Predpokladám, že od budúceho roka by tento mechanizmus mohol fungovať.*“

Značka potravín a Slováci

Pôvod potravín je dôležitý pre štyri pätiny Slovákov. Vyplyva to z prieskumu Európskej komisie, zameraného na postoje obyvateľov únie k bezpečnosti a kvalite potravín. Výsledky prieskumu ďalej napovedajú, že až 96% Európanov tvrdí, že pri kúpe potravín uprednostňujú kvalitu. Cenu zase 91% obyvateľov únie. Značka potravín je najdôležitejšia pre 68% Talianov a 66% Slovákov, pričom európsky priemer je na úrovni 47%.

Až 67% obyvateľov EÚ na nakupovaných výrobkoch kontroluje označenie kvality, pričom 22% to robí vždy a 45% niekedy. O označenie kvality výrobkov sa najviac zaujímajú Švédci a Fíni (po 82%), na Slovensku tak robí 62% a v susednom Poľsku iba 48% ľudí.

Logá systému zabezpečenia kvality potravín pozná len malá časť Európanov. Na Slovensku je najznámejším logom symbolizujúcim zabezpečenie kvality potravín logo označenia organického poľnohospodárstva, ktoré pozná 28% ľudí.

FAO vyzýva USA

Organizácia spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) vyzvala Spojené štáty americké, aby obmedzili výrobu bioetanolu z kukurice. Na základe zákonov USA sa totiž musí až 40 percent produkcie kukurice využiť na výrobu bioetanolu. Toto však podľa FAO môže viesť k novej potravinovej kríze vo svete. Do úvahy vzalo fakt, že tohtoročné sucha a horúčavy poškodili alebo zničili veľkú časť úrod kukurice, čo sa odrazilo na raste jej

cen na medzinárodných trhoch. Okrem toho, ako uviedol šéf FAO José Graziano da Silva, najhoršie tohtoročné sucha za posledných 50 rokov spôsobuje obrovské škody na úrodách kukurice, čo môže mať vážne dôsledky pre celkové zásoby potravín vo svete. Ministerstvo poľnohospodárstva USA odhaduje, že tamojší farmári dopestujú v konečnom dôsledku až o 17 percent kukurice menej. Pritom ešte na začiatku sezóny ráтали pestovatelia kukurice v tomto roku s rekordnými úrodami, pretože ju zasiali na najvyššej výmere od roku 1937.

Falošné pesticídy

Falošné pesticídy tvoria v niektorých štátoch až 25% celkového obratu. Ohrozujú tak farmárov, pôdu a poľnohospodárstvo, varuje Europol. Tvrdí tiež, že podiel falošných pesticídov tvorí v niektorých štátoch štvrtinu celkového obratu s pesticídmi. Podľa Hansa Muilermana, z bruselskej pobočky Pesticide Action Network (PAN), môžu niektorí farmári používať falošné pesticídy vedome, pretože sú lacnejšie a silnejšie. „*Vymáhateľnosť zákona je v niektorých štátoch neuveriteľne nízka a v niektorých vôbec neexistuje, takže farmári pokračujú v ich nakupovaní.*“

Podľa Hansa Muilermana, z bruselskej pobočky Pesticide Action Network (PAN), môžu niektorí farmári používať falošné pesticídy vedome, pretože sú lacnejšie a silnejšie. „*Vymáhateľnosť zákona je v niektorých štátoch neuveriteľne nízka a v niektorých vôbec neexistuje, takže farmári pokračujú v ich nakupovaní.*“

Podľa Hansa Muilermana, z bruselskej pobočky Pesticide Action Network (PAN), môžu niektorí farmári používať falošné pesticídy vedome, pretože sú lacnejšie a silnejšie. „*Vymáhateľnosť zákona je v niektorých štátoch neuveriteľne nízka a v niektorých vôbec neexistuje, takže farmári pokračujú v ich nakupovaní.*“

Europske spoločenstvo zakázalo v osemdesiatych rokoch pesticídy, ako DDT, ktoré sa ukázali byť toxické pre ľudí, zvieratá a pôdu. Nasledovali ďalšie opatrenia, vrátane regulácie z roku 2008 o reziduách pesticídov.

Podľa Pesticide Action Network (PAN – sieť viac ako 600 mimovládnych organizácií, inštitúcií a jednotlivcov vo viac než 60 krajinách celého sveta) by bolo dobré, keby sa namiesto nebezpečných pesticídov používali ekologicky vhodné alternatívy. Lebo mnohé z falošných pesticídov na trhoch EÚ porušujú štandardy bezpečnosti a môžu obsahovať zakázané chemikálie. Tieto chemikálie poškodzujú endokrinný systém a produkciu hormónov.

obeťou, pretože časť pesticídov sa predá aj tam. Asociácia oznámila, že dodávatelia nezákonných pesticídov využívajú obchodné značky poľnohospodárskych a chemických spoločností, medzi ktoré patria Syngenta, BASF, DuPont a Dow, aby tak maskovali predaj podvodných produktov.

Polícia v Nemecku, Grécku, Maďarsku, Taliansku, Poľsku a v Španielsku zacielená svoje operácie na predajcov nezákonných pesticídov. Úrady v Pakistane, Vietname a v Spojených štátoch viedli nedávno tajné operácie proti obchodu s falošnými pesticídmi.

Vstup investora zabezpečil rozvoj

V rubrike „biznis“ pravidelne prinášame pohľady manažérov úspešných poľnohospodárskych družstiev. Tentoraz vás pozývame na Žitný ostrov, kde vstup slovenského strategického investora výrazne zmenil ekonomiku Poľnohospodárskeho družstva Jurová, ktoré sa napokon v súťaži TOP AGRO za hospodárske výsledky v roku 2010 dostalo do prvej desiatky najlepších poľnohospodárskych družstiev.

Darilo sa im aj vlni, v trende pokračujú aj v tomto roku. Lenže za dobrými hospodárskymi výsledkami sa skrýva množstvo zmien, ktoré sa v Jurovej udiali za pomerne krátky čas. Odvrátili hrozbu exekúcií a stabilizovali ekonomiku. Dokážu investovať. Vsadili na finalizáciu. Predovšetkým však, na ceste za plnohodnotnou produkciou potravín majú súputníkov.

Ing. Július Petrovits:

„Vstup strategického investora do nášho družstva bol dobrým krokom. Rozprúdil štrukturálne zmeny, ktoré v krátkom čase zmenili ekonomiku družstva.“

Odvrátili exekúcie

Dobry hospodar vie, že keď pôde nedá to, čo potrebuje, zbytočne bude čakať na dobré úrody. Finančná situácia však bola v jurovskom družstve v roku 2009 veľmi zlá. „Neboli sme schopní splácať svoje záväzky,“ spomína dnes podpredseda družstva Ing. Július Petrovits. Nedokázali platiť chemikálie, hnojivá, naftu, energiu, ba ani odvody... Hrozili exekúcie... Vedenie družstva videlo iba dve možné cesty: buď sa družstvo dostane do konkurzu, alebo nájdu investora, ktorý im umožní vyrovnať sa s nepriaznivou finančnou situáciou. „Predstavenstvo zväžilo veľmi vážnu situáciu a rozhodlo o hľadani investora,“ vysvetľuje inžinier Petrovits. Zráтали si, že zachrániť by ich mohlo milión eur. Aby splatili dlžoby. V decembri toho istého roku sa už členom družstva stala spoločnosť E.X.A.T. A-Group a.s., ktorá vstúpila do družstva s potrebným kapitálom. Slovenský investor tak umožnil odvrátiť exekúcie. To bol prvý krok. Tým druhým bola reštrukturalizácia výroby. Koncentrácia jednotlivých výrobných činností v živočíšnej výrobe sa prejavila v zlepšených výsledkoch už po roku. „Bol to dobrý krok,“ hodnotí s odstupom času vstup strategického investora Július Petrovits. Družstvo dnes už patrí k tým, ktoré sa rozvíjajú. Premyslene.

Zmena vo vlastnickej štruktúre

V závere roku 2009 malo družstvo 270 členov. Premenené na hlasy to znamenalo 270 hlasov. Strategický investor si pri vstupe do družstva zabezpečil svojim vstupným kapitálom ďalších 250 hlasov. Pri hlasovaní na členskej schôdzi bol v tesnej menšine. Mal 49 percent hlasov. Počet členov sa iba mierne zvýšil. Ale vtedy už nastali aj zmeny v stanovách družstva. Zásada čo člen to jeden hlas sa zmenila na hlasovanie podľa výšky majetku.

Keď družstvo prekonalo najhoršie ekonomické obdobie a dostalo sa do zisku, ponúkol investor odkúpenie družstevných podielnických listov (DPL) aj členských vkladov. „Kto chcel, predal. Kto nechcel, nepredal. Počas roku 2010 predalo svoj členský vklad 135 členov družstva investorovi. Zväčša dôchodcovia. Členstvo im zaniklo. Počet členov sa znížil a zmenil sa pomer vlastníctva v družstve. Dnes vlastní E.X.A.T. A-Group približne 75 percent družstva. Podstatné však je, že družstvo neživori a investuje. Že dávame pôde to, čo potrebuje. Tá sa nám zase odváča úrodnými výnosmi. Dôležité je, že zvieratá majú kvalitnú krmovinovú základňu. Že sme nezrušili ani chov ošipáných ani dojníc, a že dnes už dokážeme svoju produkciu aj finalizovať,“ konštatuje podpredseda družstva. A to všetko za necelých dva a pol roka.

PhDr. Katarína Rimóczyová:

“

Nie je podstatné, v akej forme hospodária poľnohospodárske firmy. Podstatné je, že ich dopredu dokáže posúvať slovenský kapitál.

Skupinový efekt prináša ovocie

Iba pár mesiacov po vstupe do jurovského družstva, presnejšie – na jar 2010 investične vstúpila spoločnosť E.X.A.T. A-Group a.s. do ďalších troch družstiev Žitného Ostrova - Dolný Štál, Orechová Potôň a Veľké Blahovo. Na jar tohto roku pridala do svojho portfólia aj poľnohospodársku spoločnosť v Družstevnej pri Hornáde neďaleko Košíc a Agromat Dubovec v okrese Rimavská Sobota. Šesť poľnohospodárskych firiem pod jednou strechou prináša svoje ovocie. Podľa generálnej riaditeľky spoločnosti, ktorá do nich investične vstúpila PhDr. Kataríny Rimóczyovej sa ukazuje, že sa takto dokážu efektívnejšie nakupovať vstupy do poľnohospodárskej výroby aj trhovo realizovať výstupy. A nielen to. „Výhodné je, že máme centralizovaný nákup vstupných komodít, čo je efektívnejšie pre zakladanie úrody, a tým pádom sa dajú vyjednať ekonomicky rentabilné cenové hladiny. Nákup vstupných komodít je centralizovaný a čo je podstatné – plánovaný systémovo so zohľadnením celoročných potrieb v zmysle oševného plánu,“ konštatuje Katarína Rimóczyová. Navyše, vlni sa zbavili veľkého poľnohospodárskeho neduhu. Ani jedno zo štyroch družstiev nepredáva úrodu priamo z poľa, aby malo hotové peniaze. „Sušičky máme na rôznych miestach a zainvestovali sme aj do rekonštrukcie skladových kapacít. Na dôkaz môjho tvrdenia postačí situácia v Jurovej, ktorá predala prvý júnový týždeň tohto roka posledných 3 000 ton kukurice z vlnaňšej úrody. Uvoľnili sa tak skladové kapacity na tohtoročnú žatvu. Toto je veľmi dôležité. Nemusíme predávať prvému záujemcovi a za hocikakú cenu. Trošku sa s tým hráme ako na burze. Čakáme na vhodnú cenu, pretože sme ekonomicky silnejší a nie sme pod tlakom okamžitého predaja z poľa. Predaj za kombajnom sprevádzajú totiž najnižšie ceny. Lebo kupujúci kalkuluje s tým, že pestovateľ buď nemá kde úrodu uskladniť, alebo potrebuje ihneď hotové peniaze. Našej skupiny sa tento nepriaznivý a degradujúci fenomén už vôbec netýka. Odberateľov si vyberáme sami, dokonca i prostredníctvom tendrov. Pre efektívny chod našej výroby dokážeme zabezpečiť aj prevádzkové a investičné úvery, kde sa v uplynulom roku už naplno prejavil synergický efekt výrobnej aj pozíickej sily celej skupiny nášho agrobiznisu,“ vysvetľuje Katarína Rimóczyová.

Bez modernizácie niet budúcnosti

Poľnohospodárske družstvo Jurová je v súčasnom období lídrom skupiny poľnohospodárskych firiem v rámci investičnej spoločnosti, ktorá dnes gazduje na desať tisíc hektároch poľnohospodárskej pôdy v katastri dvadsiatich piatich obcí. Inžinier Petrovits je aj hlavným agronómom v E.X.A.T.A - Group a.s. Kým v roku 2010 zarodila kukurica v Jurovej po 7,3 tony na hektári, vlni to už bolo 9,3 tony z hektára (v skupine štyroch družstiev bol priemer 8,6 tony z hektára). Podľa Júliusa Petrovitsa sa naplno prejavil skupinový efekt v nákupe vstupov. Svoju úlohu však zohrala aj prísna agronomická disciplína. „Rozhodovanie sa v správny čas, ale aj zlepšenie pracovnej disciplíny je tabuňom,“ konštatuje Július Petrovits. Keď v roku 2010 vykázalo jurovské družstvo zisk, začalo investovať. Prvoradá bola dojáreň. Inžinier Petrovits vysvetľuje: „Máme silný chov holštýnskeho plemena hovädzieho dobytká a tak sme sa rozhodli zrekonštruovať dojáreň s komplexnou technologickou obnovou celého zariadenia. Museli sme sa totiž rozhodnúť, ako ďalej. A tak stála pred nami otázka: zlikvidovať chov dojníc, alebo investovať? Vybrali sme si druhú možnosť. V roku 2010 sme o tom začali rozprávať a v roku 2011 na jeseň sme začali s prestavbou dojárene. Stálo nás to pol milióna eur.“

V modernej dojáreňi sa dojnice cítia dobre

Dojáreň v Bake je už hotová. Zdá sa, že dojniciam sa dojáreň páči. Sú naozaj v pohode. „Máme 500 dojníc holštýnsko – frízskeho plemena a uvažujeme o 800 kusoch. Taká je totiž kapacita dojárene. Onedlho sem presunieme aj dojnice z Kráľovských Kračian, aby sme naplnili kapacitu dojárene. V Kráľovských Kračianoch necháme iba jalovice, ktoré po otelení budeme presúvať sem – do Baky. Tu bude stredisko chovu dojníc. V Jurovej máme zase chov výkrmových býkov,“ vysvetľuje vedúci farmy Jozef Horváth.

Spomínaný skupinový efekt sa prejavuje aj v chove dojníc. Vstup investora nielenže rozprúdil štrukturálne zmeny v zmysle koncentrácie hospodárskych zvierat, ale aj špecializáciu jednotlivých družstiev. Jedno sa orientuje na chov dojníc (Jurová), iné zase na chov ošípaných (Veľké Blahovo a Dolný Štál). Aj keď ešte pred rokom uvažovali o likvidácii chovu ošípaných. Napokon padlo rozhodnutie o jeho dočasnom útlme. Vzápätí sa však začalo uvažovať o spracovateľskej a potravinárskej výrobe. Strešná spoločnosť E.X.A.T.A - Group

investovala vo februári tohto roka do kúpy bitúnka v katastri obce Orechová Potôň, ktorý prenajala družstvu Veľké Blahovo. Ten začína zabezpečovať porážanie ošípaných z vlastného chovu spoločnosti. Na rade je už len prevádzka spracovania mäsa. Využili možnosti, ktoré sa naskytli. Predovšetkým nariadenie vlády z 19. októbra 2011 o predaji produktov živočíšneho pôvodu spotrebiteľom. Mäso už aj spracúvajú. Po prvý raz sa svojimi produktmi pod značkou „Z nášho dvora“ prezentovali na Gurmán Feste v polovici júna v bratislavskej Medickej záhrade. A veruže o klobásky, šunku, tlačenkú a iné pochúťky prejavili návštevníci naozaj veľký záujem.

Na rade je zveľaďovanie živočíšnej výroby v Družstevnej pri Hornáde. Aj keď, ako hovorí generálna riaditeľka spoločnosti Katarína Rimóczyová „Má dobré meno i pozíciu v Košickom regióne. V Družstevnej pri Hornáde je o hovädzie mäso z ich chovu, ale aj o mlieko z ich mliečnych automatov trvalý záujem najmä medzi obyvateľmi Košíc. Sme radi, že pôsobíme v podniku, ktorý je lídrom pri Košiciach, ako je Jurová lídrom na Žitnom Ostrove.“

Spotrebiteľ a treba učiť

Podľa Kataríny Rimóczyovej treba naučiť spotrebiteľov, že najzdravšie potraviny sú tie, ktoré sa dorobia v domácom prostredí. Treba mu vysvetliť a motivovať ho, že to, čo sa doma dopestuje a dochová a vzápätí skonzumuje, zabezpečí efektívnosť produkcie potravín a ich bezpečnosť. Chcú ponúkať tradičné, pociťivé výrobky a aj pociťový druh dopestovaných plodín ako to tu bolo historicky dané. „Samozrejme s tým, že treba dať do pôdy živiny, ktoré tam patria, lebo aj od toho závisí kvalita napríklad bravčového mäsa,“ dodáva Katarína Rimóczyová

Viola Nagyová a Magdaléna Bertalanová pripravujú dojenie

va a pokračuje: „Spotrebiteľ musí poznať pôvod potravín a poľnohospodár ako prvovýrobca by mal byť vysoko vážený v našej krajine. Preto nie je správne, že napríklad na Slovensku sa nevracia daň zo spotrebnej nafty poľnohospodárom. Česi vracajú napríklad 60 percent a Rakúšania až 100 percent. Chýba tu strednodobá koncepcia rozvoja poľnohospodárstva, ktorá by vnímala pôsobenie našich prvovýrobcov komplexne a pôsobila by proaktívne aj na domácom spracovateľskom i spotrebiteľskom trhu. Treba zmeniť zle nastavené mechanizmy, keď je prvovýrobca nútený úverovať spracovateľské odvetvie, či obchod.“

Šesť súrodencov, štyri družstvá a dve obchodné spoločnosti s matkou, ktorou je ich slovenský investor chcú dokázať, že na Slovensku sa oplatí venovať sa poľnohospodárskej produkcii. Aby slogan „kúpajte slovenské výrobky“ nebol iba frázou. Podľa generálnej riaditeľky Kataríny Rimóczyovej nie je podstatné, v akej forme hospodária poľnohospodárske firmy. Podstatné je, že ich dopredu dokáže posúvať slovenský kapitál.

Družstevné produkty na Gurmán Feste chutili

Podielnické listy na tanieri

Družstevné podielnické listy (DPL) sa dostali v tomto roku už aj na študentský tanier. Zahryzli sa do nich budúci právnici – študenti šiestich právnických fakúlt. Na tanier im ich naservírovala nadnárodná skupina Kratky Global Trust a.s. spolu s organizačným partnerom ELSA Slovensko (The European Law Students' Association), ktorá zorganizovala pre mladých ľudí unikátnu súťaž pod názvom LAWGAMES. Odborným garantom súťaže sa stala spoločnosť LawFarm s.r.o.

Do súťaže, v ktorej študenti riešili právne problémy, s ktorými sa dnes poľnohospodárske družstvá stretávajú, sa zapojilo celkom 17 dvoj až štvorčlenných tímov. A hoci sa viacerí z nich ešte vo výučbe ani v praxi nestretli s družstevným právom ako takým, transformačné zákony dokázali pretaviť do reálnej praxe. Samozrejme, že si museli naštudovať, ako transformáciu riešil zákon č.42/1992 Zb., ako vyratúvali v poľnohospodárskych družstvách majetkové podiely pre všetky oprávnené osoby, ktoré vniesli svoj majetok do družstva počas kolektivizácie v päťdesiatych rokoch 20. storočia, alebo sa celé roky podieľali na gazdovaní družstva... Prečo sa v roku 1995 prijal ďalší zákon, ktorý menil a doplnil transformačný zákon a uložil poľnohospodárskym družstvám premeniť podiely oprávnených osôb na osobitné cenné papiere - družstevné podielnické listy (DPL). Pri obhajobe súťažných prác v rámci semifinále však muselo sedem tímov, ktoré sa dostali do semifinále, pružne reagovať aj na právne otázky z reálnej praxe. Všetci pozorne sledovali vysvetľovanie návrhov súťažiacich tímov. Prezentujúcich sa pýtali nielen členovia odbornej komisie, ale aj zástupcovia konkurenčných tímov a navzájom diskutovali. Otázky boli aj jednoduché aj zložitejšie. Napríklad - čo musí byť zakotvené v stanovách družstva a čo tam nepatrí... Čo sú orgány družstva, aké majú práva... Čo vyplýva z legislatívy pre vlastníkov družstevných podielnických listov... Ako by sa mali k vlastníkom DPL správať družstvá... Pri odpovedi na ne sa mladí ľudia poriadne zapotili, ba niektorým aj zlyhali nervy, keď sa z pléna ozvalo prozaické: „*Tieto odpovedi nerozumieme.*“ Často sa museli v tíme aj poradiť. Lebo museli mať jasno vo všetkých oblastiach nielen družstevného, ale vôbec poľnohospodárskeho práva. Museli poznať reálny poľnohospodársky život aj problémy, ktoré dnešok prináša.

Do finále postúpili iba štyri tímy. Tri zo Slovenska a jeden z Česka. Presnejšie - tímy z právnickej fakulty Paneurópskej univerzity v Bratislave, z Trnavskej univerzity a Masarykovej univerzity v Brne.

Finále bolo horúce

Štyri tímy mali iba jedinú noc na to, aby pripravili svoje súťažné práce. Zadanie nebolo jednoduché. Aj keď otázka, ktorú položili organizátori súťaže budúcim právnikom bola v podstate obyčajná: „*Čo súdite o podielnických listoch?*“ Najprv teda museli študenti vyjaviť svoje názory na existenciu DPL ako takých. Odznali aj slová, že DPL sú najväčšou krádežou minulého storočia, ďalší poňali takto položenú otázku inak. Vysvetľovali pozadie vydania podielnických listov. Hovorili však zväčša z pozície vlastníkov DPL.

Keďže zákon nezabezpečil splnenie očakávania vlastníkov družstevných podielnických listov (DPL), organizátori prvého ročníka LAWGAMES očakávali od študentov najmä návrhy riešení. Teda - ako by sa malo naložiť s podielnickými listami v súčasnosti. Mladí ľudia doslova rozprúdili mozgové závitky a zanietene vysvetľovali svoje predstavy. Jedni navrhovali zakotviť v legislatíve trhové ohodnocovanie podielnických listov znalcom a určenie ich splatnosti, iní zase ich premenu na verejne obchodovateľné cenné papiere...

Pre ďalších bola problematika s DPL chorým pacientom, pričom skupovanie podielnických listov finančnými a inými skupinami a obrana družstiev pred nimi podľa nich pripomína býcie zápasy a treba zasiahnuť viacerými novelami zákonov.

Zhostili sa aj porovnávanie v ponímaní transformačného problému na Slovensku a v Česku. Totiž nápad, aby poľnohospodárske družstvá vydali cenné papiere sa zrodil aj v Českej aj v Slovenskej republike. Ibaže v tom čase už obidve krajiny jestvovali samostatne. A kým v Česku tamojší Ústavný súd vyhlásil vydanie cenných papierov za protiústavné, slovenský sa vyjadril, že takýto akt je v súlade s Ústavou. Presnejšie - český Ústavný súd v roku 1999 vyhlásil, že majetkové listy (cenné papiere - obdoba družstevných podielnických listov na Slovensku) protiústavne legalizujú nakladanie s cudzím majetkom a porušil by sa tak princíp právnej istoty a dôvery v právo. Slovenský ústavný súd však tri roky predtým - v roku 1996 vyhlásil, že DPL objasňujú pojem „*majetkový podiel*“ a posilňuje sa nimi princíp právnej istoty.

A tak osobitné cenné papiere – družstevné podielnícké listy (DPL) dostalo ako kompenzáciu majetku vloženého do družstva tri štvrté milióna Slovákov.

A čo teraz s nimi? Aj na túto otázku, ktorá prenasleduje nielen majiteľov DPL, ale aj manažérov poľnohospodárskych družstiev, sa pokúšali študenti nájsť odpoveď. Viacerí podotkli, že právny poriadok nedáva jasnú odpoveď a družstvá majú málo informačných právnych zdrojov. Hľadali teda možné riešenia.

A šlo do tuhého. Veď v hre bolo 3333 eur. Súťažné tímy sa zahráli na zákonodarcov a vysvetľovali svoje návrhy riešení, ako zjednodušiť a právne sprehľadniť nakladanie s družstevnými podielníckymi listami.

Vyhrali najlepši

V konkurencii študentských právnických tímov najlepšie obstál tím z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Dvojica piatakov - Slovák Lukáš Bögöš a Čech Vít Křížka najprv porovnávali nálezy ústavných súdov obidvoch republík. Pozastavili sa pri otázke, prečo boli tieto nálezy diametrálne rozdielne. Svoje návrhy a tvrdenia podporili paragrafmi z jestvujúcej legislatívy naprieč celým právnym poriadkom. Zaujali odbornú komisiu najmä preto, že boli mimoriadne kreatívni. A bola to práve kreativita, ktorá rozhodovala v celej súťaži. Napokon si odniesli si zo súťaže 3333 eur, čo bola cena pre víťazný tím. Symbolický šek im odovzdala konateľka spoločnosti Law-Farm JUDr. Bronislava Kubišová.

Obaja mladí muži dnes už majú po promócií. Overujú si v praxi študentské vedomosti. Súťaž ich však zaujala. Kvôli súkromnému riešeniu problematiky družstiev sa s touto oblasťou stretli. Vít Křížka sa priznal: „K družstevnému právu, aj keď nie priamo k družstevným podielníckym listom, ale k otázkam spojených s transformáciou družstiev som pričuchol kvôli starostiam v našej rodine. Už vtedy ma zaujala slovenská právna úprava, najmä odlišné pohľady na novely transformačných zákonov slovenského a českého Ústavného súdu.“ Lukáš Bögöš po skončení súťaže nevyhlásil svoju budúcnosť v spojení s družstevným právom, ak bude takáto možnosť a dodal: „Počas štúdiá som sa špecializoval na právo obchodných spoločností a družstvá sú v tomto smere vo výučbe veľmi zanedbávané.“

To napokon priznal aj člen odbornej komisie súťaže Doc. JUDr. Ján Husár, CSc., mimoriadny profesor, vedúci katedry obchodného a hospodárskeho práva Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Konštatoval, že na košickej právnickej fakulte je družstevné právo voliteľným predmetom a pokračoval: „Mladí ľudia však majú o družstevné právo minimálny záujem. Domnievam sa, že je to dôsledkom nazerania na družstvá ako na subjekty spojené s kolektívizáciou poľnohospodárstva, so zásahmi zo strany štátu do prirodzeného súkromného práva vlastníť majetok a jednoducho – družstvá sú spájané s poľnohospodárskymi družstvami vytváranými v 50-tych rokoch minulého storočia. Prijatie družstevných úprav na úrovni Európskej únie naznačuje, že družstevníctvo má aj v Európe jednoznačnú perspektívu a myslím si, že aj študenti práva by mali toto vnímať ako odbor, v ktorom sa dá uspieť a dajú sa aj naplniť životné predstavy a ambície.“

Poľnohospodárstvo pod lupou

Ďalší člen odbornej komisie súťaže Ing. Marián Záhumenský - poslanec výboru pre pôdohospodárstvo a životné prostredie Národnej rady sa priznal, že ho potešila znalosť mladých ľudí o poľnohospodárstve. Viacerí totiž do svojich súťažných prác zahrnuli bežné poľnohospodárske problémy, na ktorých ilustrovali riešenie súťažného zadania. A tak sa hovorilo o speňažovaní poľnohospodárskej produkcie, o rozhodovaní na členej schôdzi o rozdelení prípadného zisku, ako získať zdroje napríklad na nákup DPL od členov družstva... hovorilo sa o dotáciách, ale aj o problémoch, ktoré tlačia poľnohospodárov k pribrzdzeniu živočíšnej výroby... Pri hľadaní odpovede na otázku: „Čo s podielníckymi listami“ niektorí študenti navrhovali zakotviť v legislatíve trhové ohodnocovanie podielníckych listov znalcom a určenie ich splatnosti. Iní zase ich premenu na verejne obchodovateľné cenné papiere... Pre ďalších bola problematika s DPL chorým pacientom, pričom skupovanie podielníckych listov finančnými a inými skupinami a obrana družstiev pred nimi podľa nich pripomína býcie zápasy a treba zasiahnuť viacerými novelami zákonov... Aj keď sú to nereálne riešenia, Marián Záhumenský ocenil kreativitu mladých ľudí konštatoval: „Podstatné na celej súťaži bolo to, že sa hľadali riešenia. Mnohé boli podnetné. Ale dnes už nereálne. Je zaujímavé, že za 17 rokov, odkedy uzrel svetlo sveta zákon o vydaní podielníckych listov sa nezrodilo toľko nápadov, ako za jedinú noc.“ Vyzdvihol však najmä to, že mladých ľudí prostredníctvom tejto súťaže zaujalo poľnohospodárske právo a problémy slovenského poľnohospodárstva ako takého.

Lebo, mladí hodnotili Slovensko ako krajinu so silnou poľnohospodárskou tradíciou. Priznali sa, že často krát sa s ťažkým srdcom pozerajú na to, koľko dobrých návykov (umeňia a kumštu) slovenské obyvateľstvo za minulého režimu stratilo alebo zabudlo. Niektorí sa mohli presvedčiť, ako efektívne fungujú dobrovoľné družstevné zväzky v zahraničí (napr. spoločné lisovne samostatne hospodáriacich vinárov v Champagne, obdobne lisovne olív v Chorvátsku a pod.), a tak chceli podrobne preveriť právnu úpravu družstva a jeho konkurencieschopnosti v porovnaní s ostatnými formami obchodných spoločností. Zamýšľali sa nad tým, prečo má slovenské poľnohospodárstvo problémy presadiť sa na globálnom trhu, berúc tak do úvahy aj nerentabilný spôsob subvencií a marketingu v porovnaní napríklad s Francúzskom.

V neposlednom rade sa mladí ľudia vyjadřili, že by chceli prispieť k vytvoreniu nového pohľadu na družstvá ako také. Aby poľnohospodárski družstevníci boli hrdí na to, že sú družstevníkmi a aby ich široká verejnosť prijala a neodsudzovala. Pravda, niektorí vzápätí konštatovali, že nastoliť takúto situáciu sa nedá za rok, dva, ani päť rokov. Zmeniť verejnú mienku je podľa nich beh na dlhé trate.

Stápcsek Jána Škorňu Energetika, energetika, energetika

Na šťastie sa už zastavil rast obrovských, nepekých, fotovoltaiických elektrární v najrôznejších kútoch Slovenska. Na zlosť mnohých vyrástli uprostred úrodných polí, lúk, pasienkov... Skrátka - kdekoľvek. Prvýkrát sme sa na ne poskladali, keď ich stavali s príspevkami z Eurofondov. Teraz sa na ne budeme skladať 15 rokov v niekoľkonásobne vyšších výkupných cenách elektrickej energie. Treťkrát sa na ne poskladáme, keď ich budú ako nebezpečný odpad likvidovať o 15 rokov. Nepochybujem, že na to bude treba podpora z našich daní. Lenže splnili to, načo ich stavali. Investori elektrární si zabezpečili veľmi slušné zhodnotenie vložených prostriedkov, ktoré sa asi nedá len tak s niečím porovnať. Dá sa tušiť, že vplyvné skupiny, ktoré takto investovali, boli aj za podmienkami, ktoré dostali.

Slovensko bude musieť aj ďalej zvyšovať podiel obnoviteľných zdrojov energie. Do roku 2020 nám Európska komisia stanovila ich podiel na 14 percent. Obísť sa to nedá. Takže v blízkej budúcnosti sa zrejme objaví podobná zlatá baňa. Odporúčam teda sledovať, do akých obnoviteľných zdrojov investujú určité skupiny bohatých a vplyvných. Aj príklady tých, ktorí dokážu vplyvať na tvorbu legislatívy. Mená si dosadte sami.

Určite sa objavia nové stimuly zaručujúce, že Slovensko ďalšiu časť poľnohospodárskej produkcie premení na energetiku.

V záhrade s profesorom Ivanom Hričovským

Leto sa prehuplo cez svoj vrchol a usilovní záhradkári zbierajú zaslúžené úrodu svojho celoročného snaženia.

Aby sme si zabezpečili úrodu aj v ďalších rokoch nezabudnite, že:

1. Je tu hlavné obdobie na očkovanie podpníkov a jadroviny môžete vrúbľovať za kôru.
2. Najmä pri kôstkovinách, ktoré majú krehkejšie drevo, treba podopierať konáre príliš zaťažené ovocím.
3. Od 20. augusta je ideálny termín na vysádzanie jahôd. Ak to stihnete ešte teraz koncom leta, zarodia vám už budúcu sezónu. Ak by ste ich sadili na jar, o jednu úrodu prídete. Najlepšie je vysádzať ich do riadkov so severojužnou orientáciou tak, aby si užili čo najviac slnka. Ak chcete mať naozaj dobrú úrodu, kúpte si v renomovaných škólkach nové sadenice a nevyužívajte odkopky zo starých porastov.
4. Je tiež čas na letný rez jadrovín a kôstkovín.
5. Ak je sucho, samozrejme, ešte aj teraz treba zavlažovať.

6. Po obráti úrody egrešov a ríbezlí je čas na letný rez. Aj vyrodené výhony malín po zbere úrody treba vystríhať.
7. Je čas vrúbľovať stromčekové tvary egrešov, ríbezlí a josty na podpník spôsobom do boku.
8. Slivky s príznakmi šárky treba vykopať! Zatiaľ sa liečiť nedajú.

Farmárska osobnosť Manžér roka

Dnes vám chcem predstaviť Ing. Pavla Fečíka, predsedu Roľníckeho družstva Koromľa.

Jeho chotár leží priamo na Ukrajinskej hranici. Ak sa im kravy zatúlajú, ľahko by mohli skončiť v Užgorode, pravda ak by na hraniciach nebol plot. Prečo Pavel Fečík? Aj preto, že je najlepším poľnohospodárskym manažérom v roku 2011, aspoň podľa hlasovania časopisu Agromagazín.

Ale aj preto, že v poľnohospodárstve robí už od 10 rokov. Aj preto, že družstvo kde je predsedom, dlhodobo vykazuje zisky a úspech.

Ako manažér družstva sa dokáže prispôbiť meniacim prírodným podmienkam aj zmenám na trhu. Napríklad dlhodobo sa snaží znižovať náklady na vstupy. Tento rok naopak vkladá do zeme čo najviac, pretože u nich nie je tak sucho ako na juhu a západe Slovenska a očakáva dobré úrody ale aj ceny za komodity. Práve preto investuje do polí čo najviac, aby mal tento rok čo najväčšie úrody.

Veď ceny by mohli tento rok byť pre sucho naozaj zaujímavé.

K jeho manažérske rozhodnutiam patrí aj to, že si vytvára finančnú rezervu. Vďaka nej dokáže chémiu potrebnú na jar nakupovať už v zime. Za osivá a chémiu potrebnú na ochranu rastlín neplatí až po predaji úrody ako mnohí, ale má lepšie nákupné ceny, keďže drží peniaze v hrsti.

Rozum v hrsti Ukážme, že sme tu

Slovenské poľnohospodárstvo neustále stráca na ekonomickej sile, politickom vplyve a na celkovom obraze v spoločnosti. Dôvodov je viacero, ale východisko je podľa mňa jediné. Treba zobrať rozum do hrsti a ukázať, že sme tu.

Napríklad aj nátlakovými akciami najmä v otázkach, keď to aj väčšinová spoločnosť prijme s porozumením. Napríklad v čase, keď vláda zrušila červenú naftu, mali byť všetci poľnohospodári na cestách a blokovať ich. Aby si udržali priazeň spoločnosti... vodičom mali rozdávať zadarmo kvalitné slovenské potraviny. Tí, ktorých si poľnohospodári platia, napríklad komora či zväzy, to mali zorganizovať. Navyše mali zabezpečiť aj to, že partneri ako mliekarene by

na cestu dovezli dostatok potravín pre vodičov. Ak to nechcú urobiť treba ich vymeniť.

Veď si skúsme uvedomiť, aký je politický vplyv farmárov v Poľsku či Francúzsku. Je to aj preto, že dokážu zobrať rozum do hrsti a keď to treba, dajú o sebe vedieť aj protestmi.

www.lgseeds.sk

Osivá, ktoré vám prinášajú zisk

Hybridy kukurice na bioplyn

LG 32.16

FAO 220

Latizana

FAO 340

LG 33.87

FAO 380

LG 34.90

FAO 490

Limagrain Central Europe S.E., organizačná zložka Slovakia, M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80

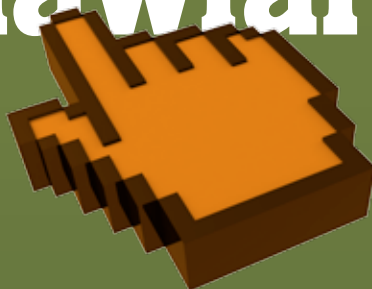
■ Ing. Eva Bednárová - 0907 850 952 ■ Attila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Ľubomír Palovčík - 0907 850 069

INZERCIA 2012/4/LG

lawfarm.info

www.lawfarm.info

...miesto, kde nájdete
všetky čísla Farmagazínu